

Edward Jaworski
Dyrektor
Wojewódzkiej i Miejskiej
Biblioteki Publicznej
ul. Sikorskiego 107
66-400 Gorzów Wlkp.

„Przekształcenie Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gorzowie Wlkp. w Bibliotekę XXI wieku”

W roku jubileuszu 750-lecia miasta i 60-lecia Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej Gorzów Wlkp. doczekał się nowoczesnej książnicy na miarę XXI wieku. Generalny wykonawca firma SKANSKA S.A. 14 grudnia 2007 roku uroczyście przekazała wybudowany obiekt. To było prawdziwe święto gorzowskiej kultury - pierwszy obiekt kulturalny w Gorzowie wybudowany od podstaw po wojnie.

Od początku istnienia Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gorzowie Wlkp. nie miała odpowiedniej siedziby na miarę jej potrzeb i możliwości rozwoju. Wieloletnie starania o pozyskanie dla biblioteki nowego funkcjonalnego obiektu nie przynosiły żadnych rezultatów. W związku z tym w 2003 r. Dyrekcja WiMBP rozpoczęła starania o rozbudowę dotychczasowej siedziby przy ulicy Sikorskiego 107, mieszczącej się w zabytkowej willi. Podjęto prace nad projektem, licząc na wsparcie inwestycji z funduszy strukturalnych po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej. W ramach przygotowań do aplikowania o środki unijne WiMBP przystąpiła do programu Narodowego Centrum Kultury „Polskie regiony w europejskiej przestrzeni kulturowej”. Efektem udziału w warsztatach i konsultacjach w ramach programu było opracowanie projektu rozbudowy biblioteki. Należy jednak podkreślić, że był on później wielokrotnie uszczegóławiany i uaktualniany. Prace nad projektem i przygotowaniem wymaganych załączników, w tym dokumentacji technicznej trwały około dwóch lat.

Bardzo ważne było zrozumienie potrzeby rozbudowy biblioteki przez władze samorządowe. Niemal od samego początku Samorząd Województwa Lubuskiego deklarował pomoc i udział finansowy w inwestycji. Zarząd Województwa nie zmienił zdania nawet wówczas, gdy zielonogórcy kibice domagali się żeby unijne środki zostały przeznaczone na projekt modernizacji stadionu żużlowego. Poparcie władz samorządowych oraz lubuskich

środowisk twórczych i mieszkańców północnej części województwa, a także upór i determinacja Dyrekcji zdecydowały o przyznaniu dotacji z Unii Europejskiej na rozbudowę biblioteki (z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach ZPORR w wysokości 17 074 497,80 zł.). Sukcesem zakończyły się również starania o pozyskanie na ten cel środków z programu Promesa Ministra Kultury - w wysokości 4.995.014 zł. Udział finansowy w inwestycji Samorządu Województwa Lubuskiego wyniósł 3 661 476,43 zł.

W sierpniu 2006 r. rozpoczęły się roboty budowlane. Generalnym wykonawcą wybranym na drodze przetargu została jedna z największych firm budowlanych w Polsce SKANSKA S.A. Realizacja inwestycji w wielu aspektach może być stawiana za wzór solidności i profesjonalizmu. Obiekt o powierzchni 8.249,89 m² wybudowany został na terenie przyległym do dotychczasowej Biblioteki Głównej przy ulicy Sikorskiego 107 i połączony jest z nią przeszkolonym łącznikiem. Zaprojektowany został przez Pracownię Architektoniczną DOM braci Sierakowskich. Posiada cztery kondygnacje z płaskim dachem oraz częściowe podpiwniczenie. Licowany jest cegłą klinkierową w dwóch kolorach – żółtym i brązowym. Duże wrażenie na odwiedzających robią przestronne wnętrza, częściowo klimatyzowane oraz przeszklona konstrukcja aluminiowa, zwieńczona kopułą.

Dużym atutem jest usytuowanie budynku – w centrum miasta, ok. 100 metrów od dworca PKP i PKS, z bardzo dobrym dojazdem środkami komunikacji miejskiej, w bliskim sąsiedztwie urokliwego Parku Róż z początku XX wieku, licznie odwiedzanego przez gorzowian i turystów. Dziedziniec biblioteki planuje się wykorzystywać latem jako ogródek kawiarni artystycznej i miejsce spotkań pisarzy z czytelnikami. Na skwerku, tuż przy nowym gmachu biblioteki, odsłonięty został, ufundowany przez generalnego wykonawcę, pomnik cygańskiej poetki Bronisławy Wajs – Papuszy, która mieszkała i tworzyła w Gorzowie w latach 1954 – 1981. Park Róż był jednym z ulubionych miejsc Papuszy – w tym parku poetka często spacerowała i wróżyła napotkanym przechodniom.

W nowym obiekcie usytuowany został Euroregionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Dziedzictwa Kulturowego, Oddział dla Osób Specjalnej Troski, Oddział dla Dzieci, wypożyczalnia, zespół czytelni, 12 nowych punktów informacji kulturalnej i turystycznej, sala konferencyjna na 200 osób, sala wykładowa na 100 osób, sala projekcyjna na 60 osób, 7 pracowni bibliotecznych księgarnia, galerie, kawiarnia, pomieszczenia administracyjne, obsługa techniczna i porządkowa, magazyny biblioteczne. Rozbudowana książnica dysponuje również pokojami gościnnymi i pomieszczeniami do pracy indywidualnej.

Wystrój dawnej Biblioteki Głównej z secesyjnymi schodami, witrażami, malowidłami ściennymi, latarniami i kominkiem w holu z początku XX wieku przypominał bardziej muzeum niż księżnicę. Piękne wnętrza, przywołujące niepowtarzalny klimat minionej epoki oraz ciekawa historia willi przyciągały liczne grupy zwiedzających, ale z całą pewnością nie były odpowiednim miejscem do udostępniania, a tym bardziej przechowywania zbiorów bibliotecznych. Nadmierna eksploatacja budynku spowodowała jego degradację. W najgorszym stanie technicznym były przeciążone stropy, niedostosowane do udźwignięcia ciężaru ulokowanych w obiekcie książek i czasopism. Ponadto budynek był nieprzyjazny dla pracowników i użytkowników – ciasne pomieszczenia, niewystarczająca liczba miejsc w czytelniach, utrudniony dostęp do zbiorów zgromadzonych w ponad 90 % w magazynach, brak wydzielonych pomieszczeń czy kabin do nauki i pracy indywidualnej oraz sal do organizowania imprez kulturalnych, szkoleń i konferencji. Pozostałe obiekty biblioteczne w części wojewódzkiej również nie były dostosowane do potrzeb czytelników i wymagały kapitalnego remontu.

Zmiana wyglądu gorzowskiej księżnicy oraz jej aranżacji wpłynęła znacząco na poprawę jakości pełnionych przez nią funkcji. Stała się ona poprzez swoją nowoczesną architekturę oraz wewnętrzną przejrzystość w rozplanowaniu pomieszczeń otwarta dla i na użytkowników. W nowym obiekcie zlikwidowane zostały wszystkie bariery niedostępności, w tym również dla osób niepełnosprawnych. Zgodnie ze standardami XXI wieku budynek został zaprojektowany tak, by był łatwo dostępny zarówno z zewnątrz do wewnątrz, jak i z głównego holu do wszystkich ważnych dla czytelnika pomieszczeń. Prostota aranżacji, klarowność wewnętrznej organizacji oraz właściwa informacja wizualna dają poczucie otwartości i przyjazności biblioteki. Czytelnik zyskał łatwość poruszania się bez poczucia zagubienia czy chaosu. Aczkolwiek starsi użytkownicy sygnalizowali pracownikom, że początkowo wielkość i nowoczesność obiektu wzbudzały w nich lęk.

Przy wejściu głównym do biblioteki znajduje się portiernia i szatnia. Za bramką kontrolną w holu usytuowano Informatorium - serce biblioteki i bardzo ważny punkt orientacyjny dla użytkownika. Można w nim uzyskać wstępne informacje na temat usług i zbiorów bibliotecznych, ulokowania poszczególnych działów, wypożyczalni i czytelni oraz zapytać o aktualną ofertę imprez kulturalnych. A wybór jest duży – organizowane są m.in. koncerty muzyki poważnej, spotkania z wybitnymi polskimi pisarzami, konferencje naukowe, wystawy i wernisaże, zajęcia plastyczne i animacyjne dla dzieci. Informatorium to także węzeł logistyczny całej biblioteki, wyposażony w 11 stanowisk komputerowych z bazami

danych WiMBP i dostępem do Internetu. Już wkrótce będzie to również punkt rejestracji czytelników oraz centralnego oddawania i wypożyczania książek.

O przyjazności gorzowskiej Książnicy świadczy zaprojektowanie wewnętrznej przestrzeni z uwzględnieniem specyficznych potrzeb poszczególnych grup użytkowników – ich zachowań, oczekiwań, preferencji, ale także ograniczeń wynikających na przykład z podeszłego wieku czy niepełnosprawności.

Zgodnie z tą zasadą Oddział dla Dzieci oraz Oddział dla Osób Specjalnej Troski zostały ulokowane na parterze. Wyeliminowano ograniczenia w poruszaniu się czytelników niepełnosprawnych w całym budynku - na wszystkich kondygnacjach, projektując szerokie przejścia oraz toalety i windy dostosowane do potrzeb osób specjalnej troski. Zlikwidowano barierę techniczną w korzystaniu ze zbiorów przez osoby niewidome, tworząc Autolektorium wyposażone w komputer z kartą dźwiękową, drukarką brajlowską oraz naszą dumę – nowoczesny sprzęt autolektora z możliwością czytania w 4 językach.

Pomyślano również o stworzeniu miejsc, w których można spotkać się, obejrzeć wystawy i porozmawiać nie przeszkadzając innym czytelnikom lub choćby na moment przystanąć, czy odpocząć. Do dyspozycji użytkowników jest bardzo przytulna kawiarenka połączona z czytelnią prasy bieżącej czy zaciszny kącik w holu z wygodną kanapą. Dobrym miejscem, aby na chwilę zatrzymać się ze znajomym jest także antresola – galeria. Nie zapomniano również o osobach potrzebujących przede wszystkim spokoju i izolacji. W bibliotece można skorzystać z pomieszczeń do pracy indywidualnej. Ponadto wszystkie czytelnie mają stanowiska zapewniające komfort pracy – ergonomiczne meble, dobry sprzęt, możliwość korzystania z osobistych laptopów.

I rzecz chyba najważniejsza – w nowym obiekcie zapewniono użytkownikom swobodny i powszechny dostęp do zbiorów. Zwiększenie powierzchni użytkowej Biblioteki pozwoliło bowiem na „wyprowadzenie” z magazynów około 60% zbiorów. Dotychczas jedynie od 10 - 15 % książek było dostępnych dla czytelników na półkach. Po wdrożeniu systemu kontroli i ochrony zbiorów przed kradzieżą RFID czytelnik będzie mógł wziąć każdą książkę z półki do ręki bez pytania o pozwolenie, przejrzeć na miejscu przy stoliku pomiędzy regałami lub wypożyczyć do domu. Zmieni się wówczas rola bibliotekarza – już nie będzie „strażnikiem książek w świątyni”, ale raczej „przewodnikiem po labiryncie wiedzy”.

Obecnie prowadzone są intensywne działania w zakresie modernizacji systemu informatycznego zarządzania biblioteką. Zakupione zostało nowoczesne oprogramowanie systemowe PROLIB MARC 21, które zastąpi dotychczasowy program biblioteczny SOWA. O zmianie programu na PROLIB zdecydowały jego duże możliwości - pozwala nie tylko

na pełną automatyzację procesów bibliotecznych, ale także gwarantuje przyjazny i jednolity system komunikacji z użytkownikiem, zachowanie międzynarodowych norm oraz standardów bibliotecznych i informatycznych, niezależność systemową, a także pełne zabezpieczenie systemu i baz danych oraz możliwość przenoszenia systemu pomiędzy wieloma platformami sprzętowymi i systemowymi. Oprogramowanie takie umożliwi również uruchomienie w Bibliotece systemu kontroli i ochrony zbiorów przed kradzieżą RFID – oba systemy będą bezproblemowo ze sobą współpracować. Najważniejszym działaniem przygotowującym do pracy w nowych systemach jest konwersja baz danych ze starego systemu SOWA do PROLIBA. Wykonano już próbną konwersję oraz przeprowadzono szczegółowe konsultacje merytoryczne niezbędne do konwersji właściwej (ustalenie przez Zespół Sterujący ds. Komputeryzacji Biblioteki potrzeb i wymogów dla poszczególnych modułów). Okodowano także część zbiorów oraz przygotowano program szkoleń mających na celu wdrożenie bibliotekarzy do pracy w nowym systemie.

Kompleksowe uruchomienie obu systemów: PROLIB MARC 21 i RFID planowane jest do końca 2008 roku. Ich wdrożenie zakończy długą drogę jaką przebyła gorzowska Książnica od biblioteki tradycyjnej do Biblioteki XXI wieku.

W bibliotece pracuje 5 serwerów, ponad 200 komputerów (z tego 120 w bezpośrednim dostępie dla czytelników) oraz 7 kserokopiarek.

Ponadto biblioteka posiada 6 skanerów wykorzystywanych do procesów digitalizacji zbiorów własnych

- pracuje również sekcja zarządzania procesami komputerowymi (3 osoby)
- utworzono sekcję bibliotekarzy systemowych (3 osoby)

Biblioteka posiada dostęp do szerokopasmowej sieci internetowej "PIONIER", a sieć miejskich bibliotek filialnych - do Internetu w systemie CENTREX.

ZAŁĄCZNIK

Przed rozbudową Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gorzowie Wlkp. mieściła się w 5 obiektach o łącznej powierzchni ok. 1800 m²

W praktyce wybudowano obok dotychczasowego nowy budynek biblioteki o powierzchni 8250 m², połączony łącznikiem z budynkiem zabytkowym o pow. 768.m³.

Budynek- 4-kondygnacyjny, układ konstrukcyjny budynku- szkieletowy, słupowo-płytowy, wykonany z betonu zbrojonego, posadowiony na palach, obudowany cegłą klinkierową.

Budynek wyposażony jest w systemy ochrony przeciwpożarowej, antywłamaniowej, monitoring wewnętrzny (kamery), instalacje komputerowe, internetowe itp., klimatyzację uruchamianą ręcznie, dwie windy osobowe (szklane), jedną osobowo- towarową, jedną do książek.

W nowej bibliotece funkcjonuje powierzchnia typowo biblioteczna plus sala audytoryjna na 200 osób, sala dydaktyczna na 100 osób, sala projekcyjna (filmowa) na 60 osób, kawiarenka z czytelnią prasy codziennej, pomieszczenie na księgarnię (osobne wejście).

- Założenie docelowe: swobodny dostęp do półek (60 % zbiorów na półkach)

- Zabezpieczenie zbiorów- system RFID (radiowy), system biblioteczny PROLIB MARC 21 (obecnie Sowa, Sowa II) w trakcie konwersji oraz nowego „oczipowania” materiałów bibliotecznych.

Finanse na realizację projektu

- Urząd Marszałkowski – 3.661.476,30 zł.

- ZPORR -17.074.497,80 zł.

- MKiDN - 4.995.014,00 zł.

razem - 25.730.988,23 zł.

Dodatkowo na wyposażenie w bieżącym roku - 2.109.772 tys. zł. z Urzędu Marszałkowskiego

Razem- 27,8 mln. zł.

Funkcje pomieszczeń

PARTER

- Wypożyczalnia Główna - 580 m²
- Oddział Dziecięcy - 200 m²
- Oddział dla Osób Specjalnej Troski - 120 m²
- Recepcja i katalogi - 256 m²
- Kawiarnia plus czytelnia prasy bieżącej - 160 m²

I PIĘTRO

- Wypożyczalnia Naukowa - 586 m²
- Oddział Zbiorów Audiowizualnych - 248 m²
- Sala audytoryjna (200) - 290 m²
- Sala dydaktyczna (100) - 123 m²
- Pracownia komputerowa dla czytelników (12 stanowisk).....- 74 m²
- Dział Zbiorów Specjalnych(opracowanie) - 68 m²
- Dział Instrukcyjno-m Metodyczny - 48 m²
- Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów- 170 m²

II PIĘTRO

- Zespół Czytelń -585 m²
- (ogólna, ekonomiczno- prawna bibliologiczno- bibliograficzna, czasopism naukowych)
- Dział Zbiorów Specjalnych - 170 m² (ikonografia, fotografia, albumy)
- Euroregionalny Ośrodek Badań - 233 m² (Oddział Zbiorów Regionalnych, w tym pracownia Działu Zbiorów Specjalnych, Sekcja Etnolingwistyczna, Czytelnia Regionalna)
- Dział Informacyjno- Bibliograficzny - 74 m²
- Sala projekcyjna - 83 m²
- Sekcja komputerowa - 64 m²
- Dział Udostępniania - 35 m²
- Kadry
- Księgowość
- Dział Administracyjno-Gospodarczy
- Dyrekcja

III PIĘTRO

- Zespół magazynów:

- Magazyn dokumentów życia społecznego - 288 m²
- Magazyny książek i czasopism - 430 m²
- Archiwum zakładowe - 44 m²
- Urządzenia techniczne, kotłownia, itp.

PIWNICE - 465 m²

- Archiwum książek/ kwarantanna - 27 m²
- Magazyn makulatury - 20 m²
- Warsztaty techniczno-elektryczne, intrologatoria
- Obok budynku dwa garaże
- Na każdym piętrze pomieszczenia socjalne dla pracowników

- Księgozbiór WiMBP - 512 tys wol.
- Czasopisma oprawne i nieoprawne - 81,7 tys.wol
- Zbiory audiowizualne i specjalne - 47,8 tys.wol.

- rozpoczęto budowę - 9.08.2006
- kamień węgielny - 17.10.2006
- przekazano budynek - 14.12.2007
- przeniesienie zbiorów - 30.04.2008
- (z 5 obiektów na terenie Gorzowa)